

Grau en Dret
Treball de fi de Grau (21067/22747)
Curs acadèmic 2019-2020

DRET A L'OBLIT

Anàlisi dels drets i llibertats fonamentals dels supervivents de càncer en el contracte d'assegurança de vida

Roger Mallafré Larrosa

172714

Tutor del treball:

Héctor López Bofill

DECLARACIÓ D'AUTORIA I ORIGINALITAT

Jo, Roger Mallafré Larrosa, certifico que el present treball no ha estat presentat per a l'avaluació de cap altra assignatura, ja sigui en part o en la seva totalitat. Certifico també que el seu contingut és original i que en soc l'únic autor, no incloent cap material anteriorment publicat o escrit per altres persones llevat d'aquells casos indicats al llarg del text.

Com a autor/a de la memòria original d'aquest Treball Fi de Grau autoritzo la UPF a dipositar-la i publicar-la a l'e-Repository: Repositori Digital de la UPF, <http://repositori.upf.edu>, o en qualsevol altra plataforma digital creada per o participada per la Universitat, d'accés obert per Internet. Aquesta autorització té caràcter indefinit, gratuït i no exclusiu, és a dir, sóc lliure de publicar-la en qualsevol altre lloc.

Roger Mallafré Larrosa
Barcelona, 15 de juny de 2020

RESUM

El càncer representa un problema de salut pública emergent del qual se'n deriven no només greus conseqüències de salut, sinó també legals i socioeconòmiques; concretament, a nivell individual, els supervivents de càncer tenen dificultats en l'accés a productes financers pel que requereixen d'una protecció normativa especial a l'hora de poder exercir els seus drets en l'àmbit privat. Aquest treball té com a finalitat analitzar si els drets fonamentals (DDFF) d'aquest col·lectiu es troben garantits en l'accés a la contractació d'assegurances de vida vinculades a préstecs hipotecaris o préstecs per a l'adquisició d'equipament professional. Així mateix, s'analitza l'eficàcia horitzontal dels DDFF en l'àmbit privat i, especialment, en relació als drets a la intimitat, a la protecció de dades de caràcter personal i a la no discriminació. Finalment, es presenta una proposta de llei a incorporar en l'ordenament jurídic espanyol per tal de garantir els DDFF dels supervivents de càncer basada en les iniciatives de diversos països europeus al voltant del dret a l'oblit.

“Health inequity refers to those inequalities in health that are deemed to be unfair or stemming from some form of injustice (...). Because identifying health inequities involves normative judgment, science alone cannot determine which inequalities are also inequitable, nor what proportion of an observed inequality is unjust or unfair”

Kawachi et al., 2002

ÍNDEX DE CONTINGUTS

1. INTRODUCCIÓ	1
2. ANÀLISI DE L'ORDENAMENT JURÍDIC ESPANYOL SOBRE EL CONTRACTE D'ASSEGURANÇA	5
2.1. EL CONTRACTE D'ASSEGURANÇA DE VIDA	5
2.2. EL QÜESTIONARI DE SALUT	6
2.3. ELS DRETS A LA INTIMITAT I A LA PROTECCIÓ DE DADES DE CARÀCTER PERSONAL DELS SUPERVIVENTS DE CÀNCER	7
2.4. GARANTIES ESPECÍFIQUES DE PROTECCIÓ DELS DRETS DELS SUPERVIVENTS DE CÀNCER EN LA LLEI 50/1980	9
2.5. L'EFICÀCIA DELS DDFD DELS SUPERVIVENTS DE CÀNCER EN L'ACCÉS A LA CONTRACTACIÓ D'ASSEGURANCES	12
3. L'EFICÀCIA DELS DRETS FONAMENTALS ENTRE PARTICULARS	13
3.1. DOCTRINES SOBRE L'EFICÀCIA DELS DDFD ENTRE PARTICULARS	13
3.2. L'EFICÀCIA DELS DDFD EN EL DRET EUROPEU I ESPANYOL	14
3.3. DEURE DELS PODERS PÚBLICS A PROTEGIR L'EFICÀCIA DELS DDFD ENTRE PARTICULARS	15
4. EL DRET A L'OBLIT	17
4.1. EL DRET A L'OBLIT VERSUS EL DRET DE SUPRESSIÓ	17
4.2. INICIATIVES NACIONALS SOBRE EL DRET A L'OBLIT	18
4.3. PROPOSICIÓ DE LLEI DEL DRET A L'OBLIT PER A L'ORDENAMENT JURÍDIC ESPANYOL	20
4.4. CONSEQÜÈNCIES LEGALS DEL DRET A L'OBLIT	22
4.5. CONSEQÜÈNCIES ECONÒMIQUES DEL DRET A L'OBLIT	23
5. CONCLUSIONS	25
6. BIBLIOGRAFIA	27
ANNEX 1. LEGISLACIÓ	32
ANNEX 2. JURISPRUDÈNCIA	34

1. INTRODUCCIÓ

El càncer és un problema de salut pública emergent amb greus conseqüències a nivell individual, social i econòmic. Segons l'Organització Mundial de la Salut (OMS), es van estimar 18,1 milions de casos nous i 10 milions de morts causades pel càncer arreu del món només l'any 2018 i es preveu que aquesta xifra augmenti fins als 29-37 milions de casos l'any 2040¹. A Europa, 3,5 milions de persones són diagnosticades de càncer i 1,5 milions moren a causa d'aquesta patologia anualment. Així mateix, es calcula que el 40% dels europeus patiran aquesta malaltia en algun moment en el transcurs de la seva vida².

Globalment el càncer causa una gran morbimortalitat entre les persones que el pateixen³, però el que avui entenem com a càncer és en realitat un conglomerat de més de dues-centes malalties⁴ amb índexs pronòstic molt diversos; per exemple, a Europa, l'índex de supervivència del càncer de pàncrees és del 10%, mentre que les persones que sobreviuen al càncer de pròstata o testicular superen el 90%⁵. A més, el pronòstic de moltes tipologies de càncer pot ésser millorat a través de l'eficaç implementació de programes de prevenció i detecció precoç⁶ a nivell poblacional, els quals han anat millorant al llarg dels anys.

La implementació d'aquestes mesures per part dels països a través dels seus respectius programes de salut pública, paral·lelament a un marcat envelliment de les seves poblacions⁷, ha resultat en un increment progressiu de les persones que sobreviuen al càncer en els seus territoris⁸. Al 2018, l'OMS va estimar que 43,8 milions de persones van superar el cinquè any de la malaltia des del moment del diagnòstic⁹. A nivell europeu, s'estima que entre 10 i 12

¹ World Health Organization, *WHO Report on Cancer: Setting Priorities, Investing Wisely and Providing Care for All* (Geneva: World Health Organization, 2020), 24, [link](#).

² European Commission, "Europe's Beating Cancer Plan," 2020, 1, [link](#).

³ Segons el *World Cancer Report 2020*, el càncer és una de les principals causes de mort prematura entre les persones de 30-69 anys en la majoria dels països: International Agency for Research on Cancer, *World Cancer Report: Cancer Research for Cancer Prevention*, ed. Wild CP, Weiderpass E, and Stewart BW, *International Agency for Research on Cancer*, 2020, 16, [link](#).

⁴ European Commission, "Europe's Beating Cancer Plan," 1.

⁵ Lifang Liu et al., "Cancer in Europe: Death Sentence or Life Sentence?," *European Journal of Cancer* 65 (September 2016): 151, [link](#).

⁶ Aquestes mesures consisteixen en detecció ràpida del diagnòstic, tractaments multimodals i cures pal·liatives: World Health Organization, *WHO Report on Cancer: Setting Priorities, Investing Wisely and Providing Care for All*, 13.

⁷ Tit Albreht, Régine Kiasuwa, and Marc Van Den Bulcke, "European Guide on Quality Improvement in Comprehensive Cancer Control," 2017, 136, [link](#).

⁸ F. De Lorenzo et al., "Improving European Policy to Support Cancer Survivors," *Journal of Cancer Policy* 15 (May 2018): 72, [link](#).

⁹ World Health Organization, "WHO Report on Cancer: Setting Priorities, Investing Wisely and Providing Care for All", 96.

milions de pacients han sobreviscut el cinquè any d'evolució, i quasi la meitat d'aquest grup es troba per sota dels 60 anys¹⁰. Per raó d'aquest treball, aquestes persones s'anomenaran d'ara en endavant “supervivents de càncer”, una condició que obté tota persona que ha sigut diagnosticada amb una patologia cancerosa i que manté al llarg de tota la seva vida¹¹.

A conseqüència d'aquesta creixent morbiditat del càncer, la ràtio de malalts entre la població, provoca no només la necessitat d'una contínua inversió en l'àmbit sanitari, sinó també uns costos socials i econòmics en augment; per exemple, l'any 2009, el cost total de la malaltia a Europa s'estima en 126 bilions d'euros¹². Malauradament, on afecta de manera més significativa la càrrega econòmica del càncer és a nivell individual, concretament, als pacients i als seus respectius nuclis familiars.

Aquests supervivents del càncer, un cop han finalitzat el tractament mèdic, es troben que la societat no els garanteix les mateixes condicions de vida que tenien abans de ésser diagnosticats. Segons l'Agència Europea per la Seguretat i Salut en el Treball, aquest col·lectiu té un 40% més de probabilitats de quedar-se a l'atur respecte persones que no han estat diagnosticades amb càncer¹³. Altres fonts indiquen que entre el 20 i 30% de les dones que sobreviuen al càncer de mama acaben a l'atur quatre anys posteriorment al diagnòstic¹⁴.

Addicionalment, el càncer no només té severes efectes en l'àmbit mèdic i laboral, sinó que també en d'altres aspectes fonamentals en la societat actual com són el fet d'obtenir recursos financers, una hipoteca o inclús una assegurança de vida. És pràctica habitual per part de les entitats financeres que a l'oferir un préstec hipotecari per a un habitatge o un préstec per a comprar equipament professional, requereixin vincular aquest contracte a una assegurança de vida¹⁵, de manera que en cas de mort del prestatari l'entitat financera pugui recuperar el préstec i la família del prestatari no se n'hagi de fer càrrec¹⁶. En conseqüència, quan un supervivent de càncer

¹⁰ Liu et al., “Cancer in Europe: Death Sentence or Life Sentence?,” 151.

¹¹ Aquesta definició de “supervivent de càncer” és establerta per la Office of Cancer Survivorship at the National Cancer Institute i també es recull en la CanCon Guide: Charles L. Shapiro, “Cancer Survivorship,” *The New England Journal of Medicine* 379, no. 25: 2438, [link](#); Albrecht, Kiasuwa, and Van Den Bulcke, “European Guide on Quality Improvement in Comprehensive Cancer Control,” 137.

¹² Ramon Luengo-Fernandez et al., “Economic Burden of Cancer across the European Union: A Population-Based Cost Analysis,” *The Lancet Oncology* 14, no. 12 (November 2013): 1168, [link](#).

¹³ European Agency for Safety and Health at Work, “Rehabilitation and Return to Work after Cancer — Instruments and Practices,” 2018, 4, [link](#).

¹⁴ Liu et al., “Cancer in Europe: Death Sentence or Life Sentence?,” 151.

¹⁵ A l'estat espanyol, els productes vinculats es van prohibir amb la Llei 5/2019, de 15 de març, reguladora dels contractes de crèdit immobiliari que transposava la Directiva 2014/17/UE, tot i que en l'article 17.3, s'estableix l'excepció per la qual el prestador pot vincular el préstec immobiliari amb un contracte d'assegurança.

¹⁶ María del Mar Gómez Lozano, “Contratación de Seguros de Vida Vinculados a Préstamos Hipotecarios (Seguros de Amortización) (I),” *Revista de Derecho Civil* 2, no. . 1: 216,217,, 2020, [link](#).

sol·licita un préstec, és requerit la complementació d'un qüestionari de salut associat a una assegurança, de manera que es veu obligat a comunicar la seva malaltia a la companyia asseguradora. Aquest fet comporta generalment dues possibles respostes per part de l'entitat asseguradora: la denegació de la pòlissa o l'acceptació d'aquesta amb unes primes “*premium*” difícilment assumibles¹⁷. Conseqüentment, els supervivents de càncer no poden accedir a prestacions financeres en igualtat de condicions que la resta de la població que no hagi patit una patologia d'aquesta naturalesa.

Organitzacions sense ànim de lucre com l'Associació de Lligues Europees del Càncer (ECL), *Youth Cancer Europe* (YCE) o, a nivell estatal, l'Associació Espanyola Contra el Càncer (AECC)¹⁸ advoquen pels drets del supervivents de càncer. Argumenten que el tracte rebut per part de les entitats financeres és discriminatori. Objecten que la poca flexibilització d'aquestes entitats, doncs sovint no ofereixen la oportunitat de contractar una assegurança pel fet d'haver patit un càncer. En el cas que sí ho permetin, critiquen que les companyies d'assegurances no distingeixen entre la multiplicitat de tipologies de càncer ni el seu grau d'afectació, que es tradueix en pronòstics i índex de supervivència molt diferents. Al·leguen que l'homogeneïtzació en la valoració del risc i, conseqüentment, la unificació d'una mateixa prima abastant qualsevol tipus de càncer té greus repercussions en la salut financera del pacient¹⁹.

En definitiva, els supervivents de càncer no només són sentenciats pel càncer sinó també per les obligacions socioeconòmiques que se'n deriven. Es tracta d'un col·lectiu que es troba en una situació econòmica desfavorable i que requereix d'una protecció legal especial per tal de poder exercir els seus drets en els àmbits laboral i privat. Aquest treball es centra en l'àmbit privat i té com a finalitat analitzar els drets i obligacions dels supervivents de càncer en el marc normatiu del contracte d'assegurança a nivell de l'estat Espanyol.

La primera part del treball consisteix en un anàlisi de la regulació espanyola sobre el contracte d'assegurança. En concret, s'examinen les normes que regulen els drets i obligacions de les parts contractuals, el prenedor i l'assegurador, i els problemes que presenten per als supervivents de càncer. Tot seguit, es valora si el legislador ha establert garanties suficients per

¹⁷ Youth Cancer Europe, “White Paper on the Needs of Young People Living with Cancer 5 Calls to Action,” 2018, 6, [link](#).

¹⁸ Les organitzacions ECL i YCE treballen a nivell europeu i la AECC opera dintre de l'estat espanyol: Association of European Cancer Leagues, “ECL,” 2018, [link](#); Youth Cancer Europe, “YCE,” 2019, [link](#); Asociación Española Contra el Càncer, “AECC,” 2020, [link](#).

¹⁹ Oriol Ramis et al., “Millorar l'experiència Dels Supervivents de Càncer a Catalunya” (Barcelona, 2014), 26, [link](#).

a protegir els drets fonamentals dels supervivents de càncer i, així, poder accedir al contracte d'assegurança sense patir cap tipus de discriminació.

La segona part tracta sobre la eficàcia dels drets fonamentals dels supervivents de càncer en les relacions de caràcter jurídic-privat, i les seves implicacions en la regulació normativa espanyola sobre el contracte d'assegurança.

La tercera part és un recull de les iniciatives que han anat sorgint per part dels legisladors de diversos països europeus al voltant del Dret a l'oblit, un dret que permet als supervivents de càncer no haver de comunicar la malaltia patida a l'entitat asseguradora. Finalment, es presenta una proposta de llei per implementar aquest dret a la normativa espanyola i es valora les possibles conseqüències legals i socioeconòmiques que comportaria afegir aquesta norma a l'ordenament jurídic espanyol.

2. ANÀLISI DE L'ORDENAMENT JURÍDIC ESPANYOL SOBRE EL CONTRACTE D'ASSEGURANÇA

En aquest primer apartat es presenta la definició legal del contracte d'assegurança en la normativa espanyola i les obligacions que corresponen a les parts contractuals, destacant la importància del qüestionari de salut i els problemes que se'n deriven. Després s'analitza la protecció específica que ha configurat el legislador espanyol per als supervivents de càncer i es valora si és suficient per a protegir els seus drets en matèria de contractació d'assegurances.

2.1. EL CONTRACTE D'ASSEGURANÇA DE VIDA

El contracte d'assegurança és troba regulat en la Llei 50/1980, de 8 d'octubre, de Contracte d'Assegurança; en el seu primer article hi trobem la seva definició general: *“El contracte d'assegurança és aquell pel qual l'assegurador s'obliga, mitjançant el cobrament d'una prima i en el cas que es produeixi l'esdeveniment, el risc del qual es objecte de la cobertura, a indemnitzar el dany produït a l'assegurat o a satisfer un capital, una renda o altres prestacions convingudes dintre dels límits pactats”*. En el cas de les assegurances de vida, regulades en el Títol III de la Llei 50/1980, l'esdeveniment cobert en el contracte és la defunció o supervivència de l'assegurat i la prima satisfeta pel prenedor ha sigut determinada per *“criteris i bases de tècnica actuarial”*²⁰.

Les parts contractuals del contracte són el prenedor, que és la persona que contracta l'assegurança i té la obligació de satisfer la prima, i l'assegurador, que és la persona jurídica²¹ que té la obligació de cobrir el risc previst en el contracte i satisfer una prestació en el cas que es produeixi. També es defineix la figura de l'assegurat, que és la persona exposada al risc del contracte²² i pot coincidir o no amb el prenedor. Finalment, hi ha el beneficiari que és la persona que rep la prestació convinguda en el cas que es produeixi l'esdeveniment cobert en el contracte. Així doncs, en la situació objecte del treball, el supervivent de càncer és el prenedor/assegurat de l'assegurança, l'assegurador correspon a la companyia asseguradora i el beneficiari esdevé l'entitat bancària que concedeix el préstec immobiliari.

²⁰ Article 83 de la Llei 50/1980 de Contracte d'Assegurança.

²¹ En l'ordenament espanyol, la figura d'assegurador només pot ser una persona jurídica d'acord amb l'article 22.1 de la Llei 20/2015, de 14 de juliol, d'ordenació, supervisió i solvència de les entitats asseguradores i reasseguradores.

²² Els riscos coberts en l'assegurat són tots els que puguin afectar a la seva existència, integritat corporal o salut d'acord amb l'article 80 de la Llei 50/1980.

2.2. EL QÜESTIONARI DE SALUT

L'article 10 de la Llei 50/1980 imposa al prenedor un deure de declaració, el qual consisteix en l'obligació de comunicar a l'assegurador totes les circumstàncies de les quals en tingui coneixement i que puguin influir en la valoració del risc. Aquesta obligació es compleix responent el qüestionari de salut al qual li sotmet l'asseguradora. En el cas que el prenedor contesti amb inexactitud o es reservi informació sobre patologies que influeixin en el risc cobert per l'assegurança, l'asseguradora podrà rescindir el contracte.

Tot i que aquest deure de declaració no és absolut, tal com ha establert el Tribunal Suprem, el deure de declaració és un “*deure de contestació*”²³, és a dir, el prenedor només ha de comunicar la informació que se li demana en el qüestionari de manera que si el prenedor/assegurat té una malaltia que pot influir en el risc però per la qual no se li pregunta de manera específica en el qüestionari, el prenedor/assegurat no té la obligació de comunicar-la, de manera que l'omissió per part de l'asseguradora exonera al prenedor del deure de contestació²⁴. Tanmateix, prèvia contractació d'una assegurança de vida, les entitats asseguradores tenen la facultat de demanar un reconeixement mèdic per poder contrastar la veracitat de les respostes donades pel prenedor, de manera que el deure de contestació del qüestionari es complementa amb un “*deure de col·laboració*”²⁵.

El qüestionari de salut té la funció d'aportar a l'entitat asseguradora elements de valoració del risc²⁶ amb els quals podrà calcular una prima²⁷ que li permeti complir amb les obligacions derivades del contracte i obtenir un benefici. El problema que es planteja amb aquest intercanvi d'informació és la quantitat d'informació privada demanada per les companyies asseguradores i la utilització d'aquesta informació per a decidir si contractar o no amb el prenedor/assegurat segons si aquest té un estat de salut que presenti un nivell elevat de risc pel qual les

²³ FJ.3 de la STS 726/2016 de 12 de desembre. Aquesta doctrina s'ha seguit recollint en sentències posteriors com: STS 222/2017 de 5 d'abril; STS 621/2018 de 8 de novembre; STS 81/2019 de 7 de febrer. Per a un anàlisi més detallat veure: Pilar Domínguez Martínez, “La Aptitud y Relevancia de Las Preguntas Del Cuestionario de Salud y La Valoración Del Deber de Declaración Del Riesgo En Un Seguro de Vida e Invalidez Vinculado a Un Préstamo Hipotecario. Comentario STS de 7 de Febrero de 2019 (RJ 2019, 320),” *Cuadernos de Civitas de Jurisprudencia Civil*, no. 111 (2019): 189–220, [link](#).

²⁴ Aquest exoneració de la obligació es troba recollida en el mateix article 10 de la Llei 50/1980.

²⁵ María Jorqui Azofra, “El Deber de Declaración Del Riesgo En Los Seguros de Personas: Especial Consideración a Los Datos Derivados de Pruebas Genéticas Predictivas,” *Revista Doctrinal Aranzadi Civil-Mercantil*, no. 2 (2017): 19, [link](#).

²⁶ Carlos Gómez Ligüerre, “Conocimiento Cualificado y Declaración Del Riesgo Asegurado. De Nuevo Sobre Los Límites Del Artículo 10 de La Ley de Contrato de Seguro. Comentario a La STS de 30 de Mayo de 2018,” *Cuadernos de Civitas de Jurisprudencia Civil*, no. 109 (2019): 12, [link](#).

²⁷ Article 94 de la Llei 20/2015, de 14 de juliol, de ordenació, supervisió i solvència de les entitats asseguradores i reasseguradores.

asseguradores prefereixin no donar cobertura. La decisió d'excloure una part de la població, com en el cas dels supervivents de càncer, es podria considerar discriminatòria a efectes legals.

2.3. ELS DRETS A LA INTIMITAT I A LA PROTECCIÓ DE DADES DE CARÀCTER PERSONAL DELS SUPERVIVENTS DE CÀNCER

Una de les qüestions objecte del treball és la comunicació de dades relatives a la salut que realitza el supervivent de càncer al contestar el qüestionari de salut i, en el cas que l'entitat asseguradora ho requereixi, al sotmetre's al reconeixement mèdic en el moment de contractar l'assegurança de vida. Aquesta comunicació és subjecte al deure de contestació, però la qüestió és quin abast té aquest deure, és a dir, quin és el límit del contingut demanat per l'asseguradora al qual el prenedor ha de sotmetre's.

Segons l'article 10 de la Llei 50/1980, que regula el qüestionari de salut, s'estableix com a límit del deure de contestació qualsevol informació coneguda pel prenedor que pugui influir en la valoració del risc del contracte; a l'aplicar aquest límit en les assegurances de vida, tota la informació sobre l'estat de salut del prenedor/assegurat és susceptible d'influir en el risc cobert pel contracte. En aquest context, es plantegen dues possibles situacions: que les entitats asseguradores tinguin el dret a exigir totes les dades relatives a la salut del prenedor, essent necessària tota la informació demanada per al càlcul de la prima i sense la qual l'asseguradora no realitzarà l'assegurança de vida; o bé que es doni una transmissió de dades no justificada del prenedor a l'asseguradora, la qual es podria considerar com una ingerència desproporcionada en l'esfera privada del prenedor la qual podria constituir una vulneració del seu dret a la intimitat i a la protecció de dades relatives a la seva salut.

Per a determinar aquesta possible vulneració primer s'han de definir els drets a la intimitat i a la protecció de dades, així com si protegeixen les dades relacionades amb la salut. A nivell europeu, els drets fonamentals a la intimitat i a la protecció de dades de caràcter personal es troben recollits en la Carta de Drets Fonamentals de la Unió Europea (CDFUE)²⁸ però el seu abast sobre les dades relatives a la salut de l'individu, el qual es podria assumir donat que les dades de la salut són de caràcter personal, no es recull explícitament en la CDFUE. En conseqüència, aquesta situació és subjecte a la regulació actual, el Reglament 2016/679²⁹,

²⁸ Articles 7 i 8 de la Carta de Drets Fonamentals de la Unió Europea.

²⁹ Reglament (UE) 2016/679 del Parlament Europeu i del Consell, de 27 d'abril de 2016, relatiu a la protecció de les persones físiques respecte el tractament de dades personals i a la lliure circulació d'aquestes dades.

relatiu a la protecció de les persones físiques respecte el tractament de dades personals i a la lliure circulació d'aquestes dades.

En l'article 4 apartat 15 del Reglament es defineixen les "*dades relatives a la salut*" com a "*dades personals relatives a la salut física o mental d'una persona física, inclosa la prestació de serveis d'atenció sanitària, que revelin la informació sobre el seu estat de salut*"; així doncs les dades relatives a la salut del individu es troben protegides pel seu dret a la protecció de dades. A més, el Tribunal de Justícia de la Unió Europea (TJUE) ha declarat que la protecció de dades relatives a la salut s'inclou dins del dret a la intimitat³⁰ en els assumptes C-62/90 i C-404/92³¹ i, concretament, declara que el dret a la intimitat inclou el "*dret a mantenir secret l'estat de salut*"³².

A nivell del ordenament espanyol, els drets a la intimitat i a la protecció de dades es troben recollits en l'article 18 de la Constitució Espanyola (CE); a més, el dret a la intimitat es troba desenvolupat a través de la Llei Orgànica 1/1982, de 5 de maig, de protecció civil del dret a l'honor, a la intimitat personal i familiar i a la pròpia imatge, i el dret a la protecció de dades de caràcter personal a través de la Llei Orgànica 3/2018, de 5 de desembre, de Protecció de Dades Personals i garantia dels drets digitals, la qual és la transposició del Reglament Europeu 2016/679 abans comentat. Segons el Tribunal Constitucional (TC), el dret a la intimitat confereix un "*poder jurídic d'imposar a tercers el deure d'abstenir-se de tota intromissió en la esfera íntima i la prohibició de fer ús de lo així conegut*"³³ mentre que el dret a la protecció de dades de caràcter personal confereix "*el poder de disposició sobre les dades personals*"³⁴. Així mateix, el TC en la Sentència del Tribunal Constitucional (STC) 196/2004 va reconèixer que les dades de salut d'un individu es troben dins la seva esfera íntima. Per tant, les dades relatives a la salut d'un individu es troben protegides tant pel dret a la intimitat com pel dret a la protecció de dades.

En conseqüència, el deure de l'article 10 a comunicar les dades relatives a la salut a l'entitat asseguradora restringeix la protecció constitucional donada a aquestes dades que es troben en l'esfera privada de l'individu, tot i que, segons la jurisprudència del TC, es poden fer

³⁰ Gómez Álvarez and Francisco Javier, "La Protección de Los Datos de Carácter Personal Relativos a La Salud En La Jurisprudencia Del Tribunal de Justicia de La Unión Europea," *Derecho y Salud* 27, no. Extra 1 (2017): 249,250, [link](#).

³¹ STJUE de 8 de abril de 1992, C-62/90; STJUE de 5 d'octubre de 1994, C-404/92.

³² Apartat 17 de la STJUE de 5 d'octubre de 1994, C-404/92.

³³ FJ.2 de la STC 196/2004 de 15 de novembre.

³⁴ FJ.6 de la STC 292/2000 de 30 de novembre.

intromissions en l'esfera privada d'una persona si hi ha una “previsió legal” que així ho estableixi i tingui una “justificació constitucional i sigui proporcionada”³⁵. Aquest és el cas del deure de contestació del qüestionari de salut, el qual es troba en una previsió legal de la Llei 50/1980, però la proporcionalitat de la càrrega que imposa al prenedor pot ésser objecte de debat.

En el cas dels supervivents de càncer, la malaltia és un factor que influeix en el risc de salut de la persona, de manera que es troba dins el contingut que el prenedor/assegurador es troba obligat a comunicar en el qüestionari de salut; tanmateix, tal i com s'ha explicat en la introducció del treball, el càncer és un conglomerat heterogeni de més de dues-centes malalties amb un ampli ventall pronòstic que configura un risc diferencial de salut, el qual disminueix especialment al llarg dels anys després d'haver rebut un tractament dirigit contra la patologia. Així doncs, un supervivent de càncer que ha rebut tractament i roman lliure de malaltia durant un període d'almenys 10 anys (és a dir, sense recidiva), es troba obligat a comunicar la malaltia a l'asseguradora, però aquesta influència en el risc, tot i existir, no sembla prou representativa com per justificar el deure de comunicar la patologia a l'entitat asseguradora.

En conclusió, el deure de l'article 10 de la Llei 50/1980 de comunicar les dades relatives a la salut no garanteix una ingerència proporcionada per part de les entitats asseguradores en l'esfera privada de les persones diagnosticades amb càncer, ja que els límits d'aquest deure de contestació no es troben prou delimitats i tenint en compte que aquest deure obliga a transmetre dades relatives a la salut del prenedor/assegurador de caràcter de caràcter privat que es troben sota la protecció dels drets a la intimitat i a la protecció de dades de caràcter personal.

2.4. GARANTIES ESPECÍFIQUES DE PROTECCIÓ DELS DRETS DELS SUPERVIVENTS DE CÀNCER EN LA LLEI 50/1980

En principi, la relació contractual entre l'entitat privada i el prenedor és de caràcter privat i s'acorda per la voluntat de les parts, de manera que aquestes poden decidir amb llibertat si concertar un contracte d'assegurança de vida o no. En el cas que l'entitat asseguradora decideixi no donar cobertura a l'individu o li exigeixi una prima superior, com és el cas en el supervivents de càncer, aquesta es troba emparada en la seva llibertat contractual per a fer-ho. Tanmateix, aquesta decisió es podria considerar discriminatòria a efectes legals si no es troba justificada de manera raonada i objectiva. En conseqüència, existeix una potencial vulneració del dret

³⁵ FJ.2 de la STC 196/2004 de 15 de novembre.

fonamental a la no discriminació - reconegut en l'article 21 de la CDFUE i en l'article 14 de la CE - dels supervivents de càncer.

Actualment, el legislador espanyol no ha implementat cap mesura específica per a la protecció dels drets dels supervivents de càncer en la contractació d'assegurances. Les úniques garanties en la Llei 50/1980 que a priori podrien protegir els seus drets són les disposicions addicionals quarta i cinquena. La disposició addicional quarta va ser incorporada amb l'objectiu de protegir les persones amb condició de discapacitat de pràctiques discriminatòries³⁶. Així doncs, els supervivents de càncer es podrien sentir emparats sota aquesta protecció si se'ls reconeix la condició de discapacitat.

Segons l'ordenament jurídic espanyol, es considera que una persona té discapacitat si se li ha reconegut "*un grau de discapacitat igual o superior al 33 per cent*"³⁷, essent el reconeixement d'aquest grau determinat a través dels criteris establerts en el Real Decret 1971/1999, de 23 de Desembre, de procediment per al reconeixement, declaració i qualificació del grau de minusvàlua. En el cas de les persones amb una patologia cancerosa o una neoplàsia³⁸, el grau de minusvàlua reconegut pot ser del 0% al 75%; a més a més, aquest grau pot variar en el transcurs vital d'una persona d'acord amb el Real Decret 1971/1999 que estableix que si un individu amb neoplàsia es sotmet a un tractament potencialment curatiu, com per exemple tractaments quirúrgics o de quimioteràpia, es revisarà el seu grau de discapacitat.

En conseqüència, la protecció establerta en la disposició addicional quarta només afectaria als supervivents de càncer que tinguin atorgat un grau de discapacitat igual o superior al 33%, essent aquesta protecció provisional en una part significativa d'aquest col·lectiu al qual, després d'haver rebut tractaments potencialment curatius, se li podria reconèixer un grau inferior al 33%. En definitiva, els supervivents de càncer no es poden emparar amb certesa en la garantia de no discriminació establerta en la disposició addicional quarta.

Altrament, la disposició addicional cinquena³⁹ de la Llei 50/1980 atorga la protecció de la disposició addicional quarta a col·lectius més específics, però presenta diverses expressions

³⁶ La disposició addicional quarta es va afegir a través de la Llei 26/2011, d'1 d'agost, d'adaptació normativa a la Convenció Internacional sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat.

³⁷ Article 4.2 del Real Decret Legislatiu 1/2013, de 29 de novembre, pel que s'aprova el Text Refós de la Llei General de drets de les persones amb discapacitat i de la seva inclusió social.

³⁸ Capítol 11 del Annex 1A del Real Decret 1971/1999.

³⁹ La disposició addicional cinquena es va afegir a través de la Llei 4/2018, d'11 de juny, per la que es modifica el text refós de la Llei General per a la Defensa dels Consumidors i Usuaris i altres lleis complementàries, aprovat pel Reial Decret Legislatiu 1/2007, de 16 de novembre: "*No es podrà discriminar a les persones que tinguin VIH/SIDA o altres condicions de salut. En particular, es prohibeix la denegació d'accés a la contractació,*

problemàtiques per a la seva aplicació en persones diagnosticades amb càncer. Aquesta disposició es va incorporar amb la reforma de la Llei d'Assegurances a través de la Llei 4/2018 de 11 juny⁴⁰, la qual té “*la finalitat (...) d’eliminar de l’ordenament jurídic aquelles expressions legals que limitin la igualtat d’oportunitats i promoguin la discriminació per ser portadores de VIH/SIDA o altres condicions de salut*”⁴¹.

En primer lloc, aquesta disposició es va afegir per tal d’evitar la discriminació de persones diagnosticades d’infecció pel Virus de la Immunodeficiència Humana (VIH) en l’accés a la contractació d’assegurances, tot i que el legislador, al moment de redactar l’article, va establir que no es podria denegar l’accés a la contractació per raó de ser portador VIH o altres condicions de salut. L’expressió “*altres condicions de salut*” podria incloure la condició de patir o haver patit un càncer, però en la norma no especifica quines malalties s’inclouen dins d’aquesta expressió, resultant ambigua⁴².

En segon lloc, el legislador prohibeix “*l’establiment de procediments de contractació diferents als habitualment utilitzats*” o la imposició de “*condicions més oneroses*” per raó de ser portador VIH o altres condicions de salut. Tot i això, l’article estableix que es podran imposar procediments diferents o condicions més oneroses si es troben fonamentades en “*causes justificades, proporcionals i raonades*”. Aquestes prohibicions i les causes d’incompliment justificat tampoc són regulades pel legislador⁴³.

En tercer lloc, el legislador no especifica quin tipus de procés s’ha de seguir en el cas que una persona sigui objecte de la discriminació regulada per aquest article ni estableix com s’ha de qualificar la clàusula del contracte en qüestió. És a dir, no regula si la clàusula serà considerada abusiva d’acord amb la Llei General per a la Defensa dels Consumidors i Usuaris⁴⁴, si la

l’establiment de procediments de contractació diferents dels habitualment utilitzats per l’assegurador o la imposició de condicions més oneroses, per raó de tenir VIH/SIDA o altres condicions de salut, excepte si es troben fundades en causes justificades, proporcionades i raonables, que s’hagin documentat prèvia i objectivament”.

⁴⁰ La Llei 4/2018 també afegeix una disposició addicional per evitar discriminacions per raons de VIH en el Real Decret Legislatiu 1/2007, de 16 de novembre, pel que s’aprova el text refós de la Llei per a la Defensa de Consumidors i Usuaris i altres lleis complementàries.

⁴¹ Segon paràgraf del Preàmbul de la Llei 4/2018.

⁴² Francisca Ramón Fernández, “Discriminación Por Condiciones de Salud, Protección de Datos y Consumidores: Una Reflexión Tras La Reforma de La Ley General Para La Defensa de Los Consumidores y Usuarios,” *Revista de Derecho Privado* (00347922), no. 1, 2020, [link](#).

⁴³ Felisa-María Corvo López, “Ley 4/2018, de 11 de Junio, Por La Que Se Modifica El Texto Refundido de La Ley General Para La Defensa de Los Consumidores y Usuarios y Otras Leyes Complementarias, Aprobado Por Real Decreto Legislativo 1/2007, de 16 de Noviembre [BOE n.º 142, de 12-VI-2018],” *AIS: Ars Iuris Salmanticensis* 7, no. 2 (2019): 255, [link](#).

⁴⁴ Article 82 de la Llei per a la Defensa de Consumidors i Usuaris.

clàusula s'ha de considerar lesiva d'acord amb la Llei de Contracte d'Assegurances⁴⁵; o bé si s'ha de considerar una vulneració de drets fonamentals (DDFF)⁴⁶.

En conclusió, en el cas que un supervivent de càncer es trobés en una situació de discriminació en l'accés a la contractació d'assegurances, no podria defensar els seus drets a través d'aquesta disposició, doncs la legislació actual conté expressions ambigües que requereixen més concisió per tal d'aclarir quin és el rang de condicions de salut protegides, els mecanismes a través dels quals se'n pot reclamar la seva protecció i quines situacions poden ser objecte de reclamació.

2.5. L'EFICÀCIA DELS DDFF DELS SUPERVIVENTS DE CÀNCER EN L'ACCÉS A LA CONTRACTACIÓ D'ASSEGURANCES

En el supòsit que un supervivent del càncer demanés un préstec a una entitat bancària, essent requerida una assegurança de vida vinculada i aquesta fos denegada per l'asseguradora per raó d'haver patit un càncer, aquesta persona podria acudir als tribunals d'acord amb el dret a obtenir la tutela judicial efectiva establert en l'article 24 de la CE. Addicionalment, podria utilitzar els mecanismes de resolució de conflictes establerts en la regulació del contracte d'assegurança⁴⁷.

La qüestió radica en com defensar que l'asseguradora ha vulnerat el DDFF en l'accés a l'assegurança de vida, ja que tal com s'ha explicat anteriorment, no existeix una prohibició legal de discriminació del tot configurada en les relacions de contractes d'assegurances i és especialment feble en el cas dels supervivents de càncer. En conseqüència, aquest col·lectiu ha de defensar les possibles vulneracions dels drets a la no discriminació a través de l'article 14, i a la intimitat i a la protecció de dades de caràcter personal a través de l'article 18 reconeguts en la CE.

Aquest fet planteja una singular dificultat, doncs es tracta de DDFF els quals, en principi, només tenen eficàcia vertical, és a dir, es poden reclamar davant les accions de l'Estat vers els individus, però no són efectius en l'àmbit de les relacions entre particulars. En aquest sentit, en la segona part d'aquest treball, s'analitza l'eficàcia dels DDFF entre particulars en els ordenaments jurídics europeu i espanyol.

⁴⁵ Article 3 de la Llei 50/1980 de Contracte d'Assegurança.

⁴⁶ Pilar Domínguez Martínez, "La Ley 4/2018, de 11 de Junio y La Inseguridad En El Mercado Asegurador," 2018, 3, [link](#).

⁴⁷ Es preveuen altres mecanismes de resolució de conflictes com la mediació o l'arbitri en l'article 97 de la Llei 20/2015, de 14 de juliol, d'ordenació, supervisió i solvència de les entitats asseguradores i reasseguradores.

3. L'EFICÀCIA DELS DRETS FONAMENTALS ENTRE PARTICULARS

En aquest apartat es desenvolupen les principals doctrines que tracten l'eficàcia horitzontal dels DDF. Tot seguit, s'analitza la jurisprudència del TJUE i del TC sobre aquest tòpic per tal de discernir si els supervivents de càncer poden exercir directament els seus DDF o si és necessària una prèvia configuració d'aquests drets per part del legislador.

3.1. DOCTRINES SOBRE L'EFICÀCIA DELS DDF ENTRE PARTICULARS

Els DDF són drets subjectius que, en principi, només tenen eficàcia entre l'Estat i l'individu. No obstant això, certes doctrines defensen la seva aplicació entre particulars, concretament: la doctrina “*Mittelbare Drittwirkung*”, que defensa l'eficàcia immediata dels DDF en l'àmbit privat sense que sigui necessària una norma que en configuri prèviament la seva validesa; i la doctrina “*Unmittelbare Drittwirkung*”, que defensa l'eficàcia dels DDF entre particulars, però argumenta que és necessària una norma mediata⁴⁸.

Davant d'aquestes doctrines s'alcen els opositors a l'aplicació horitzontal dels DDF, els quals argumenten que aquesta eficàcia mediata o immediata entraria en conflicte amb l'autonomia de la voluntat i, incidint de manera excessiva en l'àmbit privat, posaria en risc la llibertat contractual i la seguretat jurídica⁴⁹. D'acord amb Bastida Freijedo et al. (2004), el problema d'aquesta crítica és que parteix de la premissa que “*els individus es troben en una posició de llibertat i igualtat natural (...) de manera que l'eficàcia dels DDF en les seves relacions privades trencaria aquesta paritat*”⁵⁰. Aquesta premissa, però, no es correspon amb la realitat jurídica actual⁵¹, doncs certs particulars, especialment entitats privades, acumulen un poder superior davant d'altres individus. Aquest és el cas de les entitats asseguradores⁵², col·lectiu que gaudeix d'un poder de negociació superior al de l'individu que vol contractar una

⁴⁸ Per a més informació sobre les doctrines vegis la pàgina 277 i següents de: Juan María. Bilbao Ubbillos, *La Eficacia de Los Derechos Fundamentales Frente a Particulares : Análisis de La Jurisprudencia Del Tribunal Constitucional* (Madrid : Boletín Oficial del Estado, 1997), [link](#).

⁴⁹ Francisco J. Bastida Freijedo et al., *Teoría General de Los Derechos Fundamentales En La Constitución Española de 1978*, ed. Tecnos, 2004th ed., 2004, 109; Bilbao Ubbillos, *La Eficacia de Los Derechos Fundamentales Frente a Particulares : Análisis de La Jurisprudencia Del Tribunal Constitucional*, 287, [link](#).

⁵⁰ Bastida Freijedo et al., *Teoría General de Los Derechos Fundamentales En La Constitución Española de 1978*, 190.

⁵¹ Bastida Freijedo et al., 191.

⁵² Catalina Cardoso Arango, “La Limitación de La Autonomía Privada de Las Compañías Aseguradoras Como Mecanismo de Protección Del Asegurado,” *Revista CES Derecho* 5, no. 1 (2014): 95, [link](#).

assegurança, de manera que el primer és qui decideix si donar cobertura i amb quines condicions, resultant en una potencial vulneració dels DDFE del segon.

3.2. L'EFICÀCIA DELS DDFE EN EL DRET EUROPEU I ESPANYOL

En l'ordenament jurídic europeu, la CDFUE (incorporada l'any 2009 al dret europeu amb valor jurídic equivalent als tractats europeus) estableix en l'article 51 el deure dels estats membres a respectar els DDFE de l'individu, però no estableix si aquest deure és aplicable entre particulars. La jurisprudència europea⁵³ s'ha pronunciat sobre aquesta qüestió en certa mesura: ha reconegut implícitament que els drets i principis de la carta poden tenir eficàcia horitzontal, ja sigui directa o mediata, però no ha establert específicament quins drets en poden tenir a excepció del principi de no discriminació recollit en l'article 21 de la CDFUE⁵⁴.

En el cas de l'ordenament espanyol, aquest no es pot caracteritzar per seguir la doctrina contrària a la "*Drittwirkung*" ja que, d'acord amb Ballarín (1988), la norma suprema de l'ordenament, la CE, no reconeix l'eficàcia horitzontal dels DDFE però tampoc la nega. Concretament, l'article 53 de la CE sobre les garanties i llibertats dels DDFE, estableix que els particulars podran demanar la tutela judicial dels seus drets, sense especificar si ho podran fer exclusivament davant d'ingerències dels poders públics⁵⁵. Conseqüentment, per tal de precisar aquest fet s'ha de recórrer a la jurisprudència on el TC s'ha pronunciat sobre aquesta qüestió.

Aquest òrgan jurisdiccional ha tractat l'eficàcia dels DDFE entre particulars en dues vessants: la vessant material, sobre si els DDFE tenen com a únics destinataris els poders públics o també els particulars; i la vessant processal, sobre si les accions lesives dels DDFE per part de particulars es poden recórrer a través del recurs d'empara davant del TC⁵⁶. Per raons d'aquest treball ens centrarem únicament en la qüestió material.

⁵³ STJUE de 19 de gener de 2010, C-555/07 i STJUE de 15 de gener de 2014, C-176/12.

⁵⁴ Juan Ignacio Ugartemendia Eceizabarrena, "La Eficacia Entre Particulares de La Carta de Derechos Fundamentales de La Unión Europea a La Luz de La Jurisprudencia Del Tribunal de Justicia," *Teoría y Realidad Constitucional* 39, no. 1 (2017): 380, [link](#); Uría Gavilán and Elisa, "¿Los Principios de La Carta de Derechos Fundamentales de La Unión Europea Pueden Ser Invocados En Litigios Entre Particulares?: Comentario a La Sentencia Del Tribunal de Justicia (Gran Sala) de 15 de Enero de 2014 En El Asunto C-176/12," *Revista General de Derecho Europeo*, no. 34 (2014): 24, [link](#).

⁵⁵ Javier Ballarín Iribarren, "Derechos Fundamentales y Relaciones Entre Particulares," *Revista Española de Derecho Constitucional*, no. 8: 289, [link](#).

⁵⁶ José Ramón De Verda y Beamonte, "Eficacia Privada de Los Derechos Fundamentales y Recurso de Amparo," *Revista Boliviana de Derecho*, no. 13: 50, [link](#).

Segons Ubillos (1997)⁵⁷, el primer pronunciament remarcable sobre aquesta matèria per part del TC és la STC 18/1984 de 7 de febrer, en la qual s'interpreta *sensu lato* el concepte de titular de DDFE recollit en la CE, el qual consisteix no “*només ser titular de drets fonamentals i llibertats públiques en relació amb els poders públics*”, sinó també “*titular d'aquests drets en la vida social*”⁵⁸. Així doncs, la STC 18/1984 reconeix la vinculació dels particulars als DDFE.

No obstant això, aquest reconeixement de l'eficàcia horitzontal dels DDFE no implica que aquests tinguin un exercici absolut en l'àmbit privat, com tampoc en tenen en l'àmbit públic⁵⁹. Tal com el TC va exposar en la STC 11/1981 de 8 d'abril, l'exercici dels DDFE no és absolut sinó limitat quan entren en conflicte amb altres DDFE, trobant-se així mateix limitat quan s'han de protegir “*altres béns jurídics constitucionals*”⁶⁰. A més, en la STC 177/1988 de 10 d'octubre, el TC declara que “*en l'àmbit de les relacions privades, els DDFE s'han d'aplicar matisadament ja que s'han de fer compatibles amb altres valors que tenen el seu últim origen en el principi de l'autonomia de la voluntat i que es manifesta a través dels drets i deures que neixen de la relació contractual creada per les parts en la corresponent situació jurídica*”⁶¹.

3.3. DEURE DELS PODERS PÚBLICS A PROTEGIR L'EFICÀCIA DELS DDFE ENTRE PARTICULARS

D'acord amb els apartats anteriors, les normes que estableixen l'existència dels DDFE, la CDFUE i la CE a nivell europeu i espanyol respectivament, no confirmen ni neguen l'eficàcia dels DDFE entre particulars, de manera que la resposta a la qüestió s'ha d'indagar en la jurisprudència. D'acord amb el TJUE i el TC, existeix l'eficàcia dels DDFE entre particulars però l'abast d'aquesta eficàcia dependrà de cada cas. Conseqüentment, en l'ordenament espanyol els supervivents de càncer no tenen una garantia establerta per la jurisprudència del TC per tal de poder exercir directament els seus drets en el marc de la contractació de l'assegurança; així doncs, l'única manera per la qual podrien exercir-los és a través d'una norma mediata.

⁵⁷ Bilbao Ubillos, *La Eficacia de Los Derechos Fundamentales Frente a Particulares: Análisis de La Jurisprudencia Del Tribunal Constitucional*, 387.

⁵⁸ FJ.6 de la STC 18/1984 de 7 de febrer.

⁵⁹ Rafael Sarazá Jimena, “Jueces, Derechos Fundamentales y Relaciones Entre Particulares” (Universidad de la Rioja, 2006), 106, [link](#).

⁶⁰ FJ.7 de la STC 11/1981 de 8 de abril.

⁶¹ FJ.4 de la STC 177/1988 de 10 d'octubre.

Tal i com s'ha exposat en la primera part d'aquest treball, la Llei 50/1980 de Contracte d'Assegurança conté les disposicions quarta i cinquena que prohibeixen la discriminació en l'accés a la contractació d'assegurances. Atès que aquestes disposicions no es troben prou configurades per tal de ser aplicables als supervivents de càncer, és necessària la intervenció del legislador espanyol a fi que es puguin garantir els seus DDDF en el contracte d'assegurança.

Un cop establerta la necessitat d'intervenció del legislador en l'ordenament espanyol, cal determinar si els poders públics tenen l'obligació de fer-ho; d'acord amb la STC 18/1984 “*els poders públics es troben sotmesos a la Constitució (Article 9.1), això es tradueix en un deure positiu de donar efectivitat a aquests als drets reconeguts en la CE, un deure que afecta al legislador, executiu (...).*”⁶², és a dir, els poders públics tenen el deure de protegir els DDDF dels particulars.

En definitiva, a través del legislador espanyol, es podria incorporar una norma reguladora en l'àmbit del contracte d'assegurança amb la qual es protegeixin els drets a la intimitat, a la protecció de dades de caràcter personal i a la no discriminació dels supervivents de càncer en l'accés a la contractació d'assegurances de vida: una norma que garanteixi que la seva condició no serà utilitzada en detriment dels seus DDDF, el dret a l'oblit.

⁶² FJ.6 de la STC 18/1984 de 7 de febrer.

4. EL DRET A L'OBLIT

El dret a l'oblit o *droit à l'oubli* és una reforma legal que França, Bèlgica i Luxemburg han dut a terme amb l'objectiu de protegir els drets dels supervivents de càncer en l'accés a la contractació d'assegurances. Abans d'entrar en la matèria d'aquestes reformes, és necessari aclarir el tipus de relació que té el dret a l'oblit amb el “*right to be forgotten*” o “*right to erasure*”, el qual s'anomenarà “dret de supressió” per evitar confusions.

4.1. EL DRET A L'OBLIT VERSUS EL DRET DE SUPRESSIÓ

En l'ordenament jurídic europeu, el dret de supressió ha estat definit en el cas *Google*⁶³, en el qual el TJUE va reconèixer al demandant el dret a sol·licitar al gestor del motor de cerca *Google* que no es posés a disposició del públic informació sobre la seva persona. El tribunal, en la *ratio decidendi* sobre la tercera qüestió prejudicial⁶⁴, va ponderar el dret de supressió vers ambdós l'interès econòmic del gestor del motor de cerca i l'interès general en la llibertat de informació, i va dictaminar que el dret de supressió del demandant tenia més importància donat que la seva informació ja no tenia interès públic. En línia amb aquesta sentència, la Directiva 95/46/CE sobre el tractament de dades personals va ser derogada i substituïda pel Reglament 2016/679 del Parlament Europeu, en la qual es regula el dret de supressió en l'article 17.

Consegüentment, aquest dret també ha estat definit en la doctrina del TC; en concret, en la sentència 58/2018 de 4 de juny estableix que és un “*dret de supressió de dades personals*”, el qual és “*un vessant del dret a la protecció de dades personals*” i “*un mecanisme de garantia per a la preservació dels drets a la intimitat i a l'honor*”, però seguidament aclareix que tot i que el dret de supressió es troba “*íntimament relacionat*” amb els drets a la intimitat i a l'honor, és un “*dret autònom*”⁶⁵.

Així doncs, el dret de supressió, reconegut pel TJUE, el TC i els Parlaments Europeu i Espanyol defensa els drets a la protecció de dades, a la intimitat i a l'honor d'un particular davant del dret a la llibertat d'informació i als interessos econòmics de tercers. En contraposició, el dret a l'oblit, objecte d'aquest treball, és una norma que protegeix els drets a la igualtat i a la intimitat d'un supervivent de càncer davant de les entitats asseguradores; ara bé, aquesta protecció atorgada per la norma, de moment, no ha estat reconeguda pels tribunals com una aplicació del

⁶³ STJUE de 13 de maig de 2014, *GOOGLE vs. AEPD i Mario Costeja González*, C-131/12.

⁶⁴ Apartat 99 de la STJUE de 13 de maig de 2014.

⁶⁵ FJ.5 de la STC 58/2018 de 4 de juny.

dret de supressió en aquest àmbit o com una manifestació per part de l'Estat del seu deure a garantir els DDFD dels supervivents de càncer.

4.2. INICIATIVES NACIONALS SOBRE EL DRET A L'OBLIT

Tal i com s'ha mencionat anteriorment, el dret a l'oblit o *droit à l'oubli* és una reforma legal duta a terme a França, Bèlgica i Luxemburg. A continuació s'analitzen aquestes tres iniciatives i se'n recullen les característiques principals en una taula comparativa:

	FRANÇA	BÈLGICA	LUXEMBURG
Any d'integració	2016	2019	2020
Norma	Article 190 de la Llei 41/2016 de 26 de gener	Llei C-2019/40839, 4 d'abril de 2019	Convenció "Dret a l'oblit"
Normativa afectada	Articles L. 1141-5 i L. 1141-6 del Codi Francès de Salut Pública	Articles 61/1 i 61/2 de la Llei relativa a les assegurances, C-2014/11239, 4 abril 2014	No hi ha normativa afectada
Contractes d'aplicació	Assegurances de vida (AV) vinculades a: préstecs immobiliaris o professionals; Crèdits al consum	Assegurances de vida vinculades a: préstecs immobiliaris o professionals	AV vinculades a: préstecs immobiliaris* o professionals <i>*No aplicable en el cas de segona residència</i>
Límit de cobertura	320.000€; 17.000€ en el cas de crèdits al consum	No hi a límit establert	1.000.000€
Drets/deures del prenedor	Dret a no declarar la patologia cancerosa	Deure de declarar sempre la patologia cancerosa	Dret a no declarar la patologia cancerosa
Deures de l'entitat asseguradora	No recopilar informació sobre la patologia cancerosa per a la formalització del contracte	No recopilar informació sobre la patologia cancerosa per a la formalització del contracte	No recopilar informació sobre la patologia cancerosa. <i>Només les entitats asseguradores subscrietes al conveni</i>
Condicions per a l'aplicació de la norma	10 anys després del tractament sense recidiva; 5 anys en el cas de diagnòstic previ als 18 anys	10 anys després del tractament sense recidiva; 5 anys en el cas de diagnòstic previ als 18 anys	10 anys després del tractament sense recidiva; 5 anys en el cas de diagnòstic previ als 18 anys
Termini del contracte	Abans del 71è aniversari del prenedor	No hi ha termini establert.	Abans del 70è aniversari del prenedor

Aquestes iniciatives tenen en comú l'objectiu de facilitar als supervivents de càncer la seva reinserció en la societat, específicament, garantint els seus drets en la contractació d'assegurances vinculades, per tal que puguin accedir a préstecs immobiliaris amb l'objectiu d'aconseguir un habitatge, o bé continuar amb la seva vida professional.

El dret/deure essencial que estableixen aquestes iniciatives és la prohibició a les entitats asseguradores de recopilar informació sobre el càncer del prenedor/assegurat un cop superada un període determinat per a la decisió de formalitzar el contracte, o per al càlcul de les primes en les assegurances de vida vinculades a un préstec immobiliari (així mateix, a crèdits de consum en el cas de França). En concret, s'estableix que l'aplicació del dret de no declarar o el deure de no recollir informació sobre el prenedor/assegurat s'inicia un cop transcorreguts deu anys després del diagnòstic, o bé cinc anys si aquest s'ha produït abans dels 18 anys d'edat.

Tot i que les tres iniciatives parteixen del mateix dret/deure, no són idèntiques. Com es pot observar en la taula, presenten certes diferències en relació al límit de cobertura de l'assegurança: per exemple, a França es pot exercir el dret a l'oblit en assegurances que donin una cobertura màxima de 320.000€, a Luxemburg es permet una cobertura màxima de 1.000.000€ i, en canvi, a Bèlgica no es determina límit de cobertura. A més, en el cas de França i Luxemburg, s'elimina l'obligació de comunicar les dades relatives al càncer a les asseguradores, però en el cas de Bèlgica l'obligació de declarar la malaltia es manté.

Adicionalment, l'abast de la subjecció a l'obligació de no recopilar informació és diferent ja que en el cas de França i Bèlgica, totes les entitats asseguradores que operen en els seus territoris es troben obligades per la norma corresponent, però en el cas de Luxemburg només es troben obligades les entitats asseguradores que hagin firmat el conveni⁶⁶, doncs aquest encara no ha estat incorporat en el seu ordenament.

En conclusió, es tracta de tres iniciatives europees pioneres que garanteixen, a través de mecanismes lleugerament diferents, els drets dels supervivents de càncer i en permeten l'accés no discriminatori a productes financers.

⁶⁶ La Convenció Dret a l'oblit de Luxemburg ha estat signada només per set entitats asseguradores de les 91 que operaven en el sector durant l'any 2016, tot i que quatre de les quals eren les principals entitats asseguradores en el mercat d'assegurances de vida a Luxemburg en l'any 2016, tenien una quota de quasi el 50% del mercat d'assegurances de vida. Conjuntament, les set entitats tenien una quota del 59% en l'any 2016. Per veure les entitats asseguradores subscrietes: Ministère de la Santé au Luxembourg, "Introduction Au Luxembourg d'un Droit à l'oubli Pour Personnes Guéries d'un Cancer," 2019, [link](#). Per veure les dades sobre el mercat assegurador de Luxemburg: Statista, "Insurance Industry in Luxembourg," 2019, 14, [link](#).

4.3. PROPOSICIÓ DE LLEI DEL DRET A L'OBLIT PER A L'ORDENAMENT JURÍDIC ESPANYOL

En aquest apartat es presenta una proposició de llei per implementar el dret a l'oblit en la normativa espanyola sobre el contracte d'assegurança. Aquesta iniciativa legal es basa en les reformes legals de França, Bèlgica i Luxemburg sobre el dret a l'oblit. A continuació, es presenten els articles que componen la iniciativa i la raó de cadascun d'ells:

Article 1. Les disposicions establertes en aquesta llei seran d'aplicació a les parts del contracte d'assegurança de vida vinculat a:

- Un préstec immobiliari garantit mitjançant una hipoteca o un altre tipus de garantia, en relació a béns immobiliaris destinats a ús residencial.
- Un préstec immobiliari garantit mitjançant una hipoteca o un altre tipus de garantia, en relació a béns immobles destinats a l'activitat econòmica o professional del prestatari.

Aquest primer article regula els supòsits legals en els quals es podrà exercir el dret a l'oblit. Els supòsits són el mateixos que han incorporat les altres reformes⁶⁷, tot i que Bèlgica, per exemple, ha exclòs de l'àmbit de la convenció l'adquisició de segona residència⁶⁸. El legislador espanyol hauria de considerar l'exclusió d'aquest supòsit, atès que un dels objectius finals de la norma és permetre al supervivent de càncer l'obtenció d'un préstec que li permeti l'accés a l'habitatge, el qual és un dret fonamental garantit en l'article 7 de la CDFUE⁶⁹, però si s'aplica la norma en els casos d'adquisició de segona residència, podria argumentar-se que s'està valorant de manera desproporcionada els drets dels supervivents de càncer davant dels drets de les entitats asseguradores.

Article 2. Les disposicions establertes en aquesta llei no seran d'aplicació en els supòsits regulats en l'article 1 en el cas que el préstec excedeixi un valor monetari determinat objecte de la cobertura de l'assegurança, el qual serà establert segons els principis de proporcionalitat, idoneïtat i necessitat.

⁶⁷ En el cas de França: Títol III de la Convenció AERAS 2019 i Article 190 de la Llei n°2016-41 del 26 de gener 2016 de modernització del sistema de salut.

⁶⁸ Article 1 de la Convenció Dret a l'oblit de Luxemburg.

⁶⁹ Apartat 65 de la STJUE de 10 de setembre de 2014, C-34/13.

En l'article 2 s'imposa com a límit material que el préstec no superi un valor determinat de manera que es preservi la seguretat jurídica i l'equilibri entre els drets dels supervivents de càncer i de les asseguradores. A França aquest límit es situa en els 320.000€ i en el cas de Luxemburg és d'1.000.000€. A l'hora de quantificar aquest límit, el legislador espanyol podria valorar indicadors econòmics com és el valor mitjà actual de les hipoteques a nivell estatal.

Article 3. En el qüestionari de salut, el prenedor de l'assegurança tindrà el dret a no comunicar una patologia cancerosa en el cas que l'assegurat hagi finalitzat el tractament terapèutic en un termini de deu anys o superior sense haver patit cap recidiva. En el cas que l'assegurat tingués un càncer diagnosticat abans dels divuit anys, el termini esdevindrà de cinc anys o superior des de la finalització del tractament terapèutic i sense recidiva.

L'article 3 té la finalitat de protegir el dret a la intimitat i a la protecció de dades dels supervivents de càncer, els quals podran decidir si comunicar la seva malaltia a la companyia asseguradora encara que, com s'estableix en l'article 4, si decideixen fer-ho, aquesta informació no podrà ser utilitzada per l'asseguradora en la formalització del contracte.

Article 4. L'assegurador no podrà tenir en compte la informació mèdica sobre la patologia cancerosa de l'assegurat per tal de decidir sobre l'acceptació o denegació del contracte d'assegurança, així com el càlcul de les primes d'acord amb els terminis establerts en l'article 3. Així mateix, el càncer no podrà ser causa de defunció exclosa del contracte per la qual l'assegurador s'alliberi de l'obligació d'indemnització.

Aquest article té la finalitat de protegir els supervivents de càncer davant de pràctiques discriminatòries en la contractació de l'assegurança. En l'article anterior es protegien els drets a la intimitat i a la protecció de dades de caràcter personal, mentre que en aquest, es garanteix el dret a la no discriminació en el context d'accés al contracte d'assegurança de vida.

Article 5. L'assegurador no podrà tenir en compte la informació sobre la patologia cancerosa de l'assegurat encara que hagi finalitzat el tractament terapèutic en un termini inferior a deu anys en el cas de tipologies concretes de càncer, per les quals es fixaran terminis específics d'acord amb les innovacions terapèutiques i les publicacions científiques.

L'article 5 estableix que tot i que el dret a l'oblit es pot exercir al cap de deu anys per a qualsevol tipologia de càncer, n'existeixen d'específiques per les quals el dret es podria exercir abans, vist que el risc que configuren sobre la salut de la persona disminueix considerablement abans d'un període de 10 anys. Seguint les iniciatives de França, Bèlgica i Luxemburg, el legislador espanyol podria elaborar una taula de referències⁷⁰ on s'incloguin, segons l'evidència científica disponible, determinats tipus de càncer amb els seus respectius terminis a partir dels quals es podria exercir el dret a l'oblit contingut en aquesta proposició de llei.

4.4. CONSEQÜÈNCIES LEGALS DEL DRET A L'OBLIT

En primer lloc, la incorporació del dret a l'oblit en l'ordenament jurídic espanyol causaria una restricció sobre la llibertat contractual amb la qual operen les entitats asseguradores al moment de concertar contractes d'acord amb l'article 1255 del Codi Civil espanyol, atès que es trobarien "obligades" a concertar contractes contraris a la seva voluntat. Així mateix, es podria considerar una restricció de la llibertat d'empresa reconeguda en l'article 38 de la CE, però tal com s'ha defensat en aquest treball, la restricció és necessària per tal que es garanteixin els DDDFF dels supervivents de càncer en l'accés a la assegurança de vida vinculada a un préstec.

Segon, un altre dels potencials efectes que podria provocar la incorporació d'aquesta norma a l'ordenament jurídic espanyol, és el conflicte amb l'article 10 de la Llei 50/1980 de Contracte d'Assegurança, el qual regula el qüestionari de salut. Es podria argumentar que el dret a ser oblidat col·lideix amb l'obligació del prenedor de l'assegurança a contestar el qüestionari, deixant aquest sense propòsit doncs no es podria recollir la informació suposadament necessària sobre la salut del prenedor/assegurat per a la valoració del risc. No obstant això, podria deduir-se que aquest conflicte no elimina la finalitat del qüestionari, sinó que més aviat actua com una

⁷⁰ En aquest document es poden consultar les patologies de càncer comunes a les tres iniciatives del dret a l'oblit per les quals es pot exercir el dret a l'oblit abans del període de 10 anys: European Cancer Patient Coalition, "Factsheet on the Right to Be Forgotten in the EU National Legislations. Legal Background from France, Belgium and Luxembourg," 2020, 4,5, [link](#).

“alliberació parcial” del deure de contestació en els supòsits on l’assegurat que ja ha rebut el tractament pel càncer i ha superat el període establert per la norma pot “oblidar” la malaltia. En definitiva, el prenedor tindria l’obligació de contestar les preguntes del qüestionari en relació a la seva salut però, en aquelles específiques sobre càncer, tindria el dret a contestar que no en pateix sempre que complís les condicions previstes d’acord amb el dret a l’oblit.

4.5. CONSEQÜÈNCIES ECONÒMIQUES DEL DRET A L’OBLIT

En relació amb l’apartat anterior, l’establiment d’aquest dret garantirà que els supervivents de càncer no hagin de pagar unes primes excessivament elevades a l’hora de contractar una assegurança vida vinculada a un préstec immobiliari en relació a un habitatge o equipament professional, però també pot causar que les entitats asseguradores no puguin quantificar de manera acurada el risc, objecte del contracte, atès que al moment de concertar un contracte amb un nou client no sabrien si pateix o ha patit alguna patologia cancerosa en el cas que aquest client satisfés les condicions per exercir el dret a ser oblidat.

Aquesta possible valoració inexacta del risc cobert per la prima oferta al supervivent de càncer s’hauria de compensar apujant les primes de tots els contractes de la cartera de les entitats asseguradores⁷¹; per tant, el risc es repartiria entre tots els clients. En el cas que es produís aquest efecte econòmic, podria considerar-se positiu si l’increment marginal que afectés a la prima de cadascun d’aquests contractes no causés un perjudici substancial en els recursos econòmics de la totalitat dels clients i les seves famílies. En contraposició, es podria apreciar negatiu si s’hagués aconseguit que un col·lectiu accedís als contractes d’assegurança de vida en perjudici d’un altre grup de la població.

Tanmateix, per acceptar aquest argument, primer s’hauria de conèixer amb exactitud el mecanisme de quantificació del risc de les entitats asseguradores en el cas d’un potencial client que hagi patit un càncer i, concretament, si valoren diferencialment el risc de cada tipus de la malaltia. En el cas que apliquessin una valoració homogènia per a qualsevol tipus de càncer, aquesta pràctica no seria objectiva i podria ésser considerada discriminatòria, objecte d’eliminació del dret a l’oblit. En conseqüència, el dret a l’oblit evitaria que els supervivents de càncer haguessin de pagar primes no valorades amb criteris objectius, essent l’augment de les primes del sector injustificades.

⁷¹ L’augment de les primes tant es podria produir només en la cartera de assegurances de vida vinculades a préstecs com en tota la cartera general d’assegurances de vida.

No obstant això, és assumible que la incorporació del dret al oblit causaria un xoc econòmic en el mercat assegurador, pel que s'ha de valorar la magnitud d'aquest en l'economia estatal i europea. L'any 2018, el sector assegurador europeu va gestionar una cartera d'assegurances de vida amb un valor de 7,8 bilions d'euros⁷², una xifra que equival a la meitat del PIB europeu generat en el mateix any⁷³. Durant aquest període, el sector assegurador espanyol va gestionar un valor total aproximat de 30 mil milions d'euros en primes d'assegurances de vida, import que representa la meitat del valor total en primes gestionades per les asseguradores i que equival al 2,41% del PIB espanyol l'any 2018⁷⁴. Dins del ram de vida, s'estimen que 3,8 milions de persones tenien una assegurança de vida vinculada a un préstec hipotecari a l'estat espanyol durant el període 2017-2018⁷⁵.

Amb aquestes dades no es pretén restar importància als DDFE dels supervivents de càncer davant dels interessos econòmics del sector assegurador, sinó contextualitzar la importància de regular el dret a l'oblit amb els principis de proporcionalitat, necessitat, idoneïtat i legalitat, establint límits clars per tal que no es produeixi una inseguretats jurídica que resulti en efectes perjudicials per al sector assegurador ni l'economia del país.

En definitiva, la incorporació del dret a l'oblit en l'ordenament jurídic espanyol s'hauria de fer seguint com a model les iniciatives de França, Bèlgica i Luxemburg, les quals van regular el dret a l'oblit previ acord entre el govern, les associacions que advoquen pels drets dels supervivents de càncer i les associacions de les entitats asseguradores, amb l'objectiu d'eliminar o limitar la inseguretats jurídica i els possibles efectes negatius econòmics derivats d'aquesta norma.

⁷² Statista, "European Insurance Market," 2019, 26, [link](#).

⁷³ H.Plecher, "Gross Domestic Product (GDP) in the European Union (EU) until 2018" (Statista, 2019), [link](#).

⁷⁴ Dirección General de Seguros y Fondos de Pensiones, "Seguros y Fondos de Pensiones. Informe 2018," 2019, 64,65, [link](#).

⁷⁵ UNESPA, "Informe Estamos Seguros," 2019, 84, [link](#).

5. CONCLUSIONS

L'objecte d'aquest treball ha estat l'anàlisi de les condicions amb què els supervivents de càncer accedeixen a la contractació d'assegurances de vida vinculades a préstecs immobiliaris amb la finalitat d'obtenir un habitatge o bé vinculades a un préstec professional per a l'adquisició d'equipament professional segons l'ordenament jurídic espanyol.

La normativa estatal sobre el contracte d'assegurances no estableix garanties suficients per tal de protegir els drets fonamentals dels supervivents de càncer. L'obligació de l'article 10 de la Llei 50/1980 de comunicar les dades relatives a la salut no regula una ingerència proporcionada per part de les entitats asseguradores en l'esfera privada d'aquest col·lectiu. A més, les disposicions addicionals quarta i cinquena de la mateixa llei tampoc garanteixen el dret a la no discriminació en l'accés a la contractació d'assegurances, de manera que els supervivents de càncer han de defensar el seus DDFE a través de la Constitució Espanyola. Aquest fet planteja un problema legal, doncs els DDFE, en principi, només són efectius en les relacions entre l'Estat i els particulars i no en les relacions entre particulars.

No obstant això, la jurisprudència del Tribunal de Justícia de la Unió Europea i del Tribunal Constitucional confirma l'existència de l'eficàcia horitzontal dels drets fonamentals, aquesta serà directa o a través d'una norma mediata depenent de cada cas, essent l'aplicació del dret fonamental en qüestió matisada. En conseqüència, una potencial proposta de llei que garantis els drets dels supervivents de càncer podria ser incorporada en l'ordenament jurídic espanyol seguint les iniciatives de França, Bèlgica i Luxemburg sobre el dret a l'oblit.

El dret a l'oblit és una norma que s'aplica en l'àmbit de les assegurances de vida vinculades a préstecs immobiliaris sobre immobles destinats a ús residencial o professional, la qual atribueix als supervivents de càncer el dret a no comunicar la seva patologia cancerosa a les entitats asseguradores després de 10 anys del diagnòstic i sense recidiva (5 anys en el cas que el diagnòstic s'efectués abans dels divuit anys). Addicionalment, imposa a les asseguradores el deure de no recopilar informació sobre la patologia cancerosa per a la formalització del contracte d'assegurança de vida i el càlcul de la prima corresponent.

Tanmateix, la incorporació d'aquesta norma pot causar inseguretats jurídiques i efectes econòmics negatius en el mercat econòmic assegurador, i per tal d'evitar-ho és necessari que la norma sigui configurada previ acord - com en el cas de França, Bèlgica i Luxemburg - entre el govern, les

associacions que advoquen pels drets dels supervivents de càncer i les associacions de les asseguradores per eliminar o limitar tot efecte negatiu derivat de la norma.

Finalment, en quant a les limitacions que condicionen l'extensió i objecte d'aquest treball, cal fer referència a la manca d'informació i transparència en els algoritmes de valoració del risc en la contractació d'assegurances de vida per part de les entitats asseguradores, especialment en referència als supervivents de càncer. Altrament, tal i com s'ha mencionat en l'apartat 3.2, no s'aborda en aquest treball la vessant processal que contempla que les accions lesives dels drets fonamentals per part de particulars es puguin recórrer a través del recurs d'empara davant del Tribunal Constitucional. Aquesta vessant, doncs, podria explorar-se per establir un mecanisme addicional amb l'objectiu de garantir els drets d'aquest col·lectiu.

Per acabar, en quant al futur desenvolupament d'aquest tòpic, podria valorar-se la implementació del dret a l'oblit a nivell europeu, a través d'una directiva o un reglament si es vol aconseguir una harmonització plena d'aquest dret entre els ordenaments jurídics dels estats membres de la Unió Europea i amb especial precaució de no sobrepassar les competències dels estats membres. Altrament, roman una gran tasca investigadora la identificació de l'estat dels drets dels supervivents del càncer en l'àmbit laboral i la càrrega legal i socioeconòmica que deriva d'un diagnòstic de càncer. Embrçant la idea de justícia, s'ha de seguir perfilant l'estat de dret en la lluita contra les iniquitats en salut.

6. BIBLIOGRAFIA

- Albrecht, Tit, Régine Kiasuwa, Marc Van Den Bulcke. “European Guide on Quality Improvement in Comprehensive Cancer Control,” 2017. [link](#).
- Alventosa del Río, Josefina. “La Incapacidad En España.” *Revista Boliviana de Derecho*, no. 17. Accessed May 22, 2020. [link](#).
- Asociación Española Contra el Cáncer. “ACCEC,” 2020. [link](#).
- Association of European Cancer Leagues. “ECL,” 2018. [link](#).
- Ballarín Iribarren, Javier. “Derechos Fundamentales y Relaciones Entre Particulares: (La.” *Revista Española de Derecho Constitucional*, no. 8., 2020. [link](#).
- Banco de España. “Guía de Acceso Al Préstamo Hipotecario,” 2016. [link](#).
- Barbería Legarra, Ana. “Seguro de Vida: Obligación Del Asegurado de Declarar Las Circunstancias Agravatorias Del Riesgo: STS 7/2020, de 8 Enero (JUR 2020, 13988).” *Revista Aranzadi Doctrinal*, no. 3 (2020). [link](#).
- Bastida Freijedo, Francisco J., Ignacio Villaverde Menéndez, Paloma Requejo Rodríguez, Miquel Àngel Presno Linera, Benito Aláez Corral, and Ignacio Fernández Sarasola. *Teoría General de Los Derechos Fundamentales En La Constitución Española de 1978*. Edited by Tecnos. 2004th ed., 2004. [link](#).
- Bercovitz Rodríguez-Cano, Rodrigo. “Principio de Igualdad y Derecho Privado.” *Anuario de Derecho Civil* 43, no. 2 (1990): 369–428. [link](#).
- Bercovitz Rodríguez-Cano, Rodrigo. “Derecho Al Olvido.” *Aranzadi Civil-Mercantil*, no. 10 (2018): 97–100. [link](#).
- Bilbao Ubillos, Juan María. *La Eficacia de Los Derechos Fundamentales Frente a Particulares: Análisis de La Jurisprudencia Del Tribunal Constitucional*. Madrid: Boletín Oficial del Estado, 1997. [link](#).
- Bolívar Oñoro, María de Val, Miguel Ángel Ramiro Avilés. “La Contratación de Seguros No Obligatorios Por Personas Con El VIH,” 2016. [link](#).
- Borowski, Martin. “La Drittwirkung Ante El Trasfondo de La Transformación de Los Derechos Morales En Derechos Fundamentales.” *Revista Derecho Del Estado*, no. 45 (2020): 3–27. [link](#).
- Cardoso Arango, Catalina. “La Limitación de La Autonomía Privada de Las Compañías Aseguradoras Como Mecanismo de Protección Del Asegurado.” *Revista CES Derecho* 5, no. 1 (2014): 94–105. [link](#).

- Cisneros Arroyo, Edgar Alán. “La Eficacia Horizontal de Los Derechos Fundamentales En España y México : Algunas Notas Para Su Análisis.” *Anuario Da Facultade de Dereito Da Universidade Da Coruña*, no. 19 (2015): 223–47. [link](#).
- Ciudad, Sofia. “El Riesgo En El Seguro de Vida.” *Revista de La Asociación Española de Abogados Especializados En Responsabilidad Civil y Seguro*, no. 46 (2013): 49–70. [link](#).
- Corvo López, Felisa-María. “Ley 4/2018, de 11 de Junio, Por La Que Se Modifica El Texto Refundido de La Ley General Para La Defensa de Los Consumidores y Usuarios y Otras Leyes Complementarias, Aprobado Por Real Decreto Legislativo 1/2007, de 16 de Noviembre [BOE n.º 142, de 12-VI-2.” *AIS: Ars Iuris Salmanticensis* 7, no. 2 (2019). [link](#).
- De Boer, A.G.E.M., J.H.A.M. Verbeek, E. R. Spelten, A. L.J. Uitterhoeve, A.C. Ansink, T.M. De Reijke, M. Kammeijer, M.A.G. Sprangers, and F.J.H. Van Dijk. “Work Ability and Return-to-Work in Cancer Patients.” *British Journal of Cancer* 98, no. 8 (April 22, 2008): 1342–47. [link](#).
- De Lorenzo, F., K. Apostolidis, F. Florindi, and L.E. Makaroff. “Improving European Policy to Support Cancer Survivors.” *Journal of Cancer Policy* 15 (May 2018): 72–75. [link](#).
- De Verda y Beamonte, José Ramón. “Eficacia Privada de Los Derechos Fundamentales y Recurso de Amparo.” *Revista Boliviana de Derecho*, no. 13. Accessed May 21, 2020. [link](#).
- Dirección General de Seguros y Fondos de Pensiones. “Seguros y Fondos de Pensiones. Informe 2018,” 2019. [link](#).
- Domínguez Martínez, Pilar. “La Ley 4/2018, de 11 de Junio y La Inseguridad En El Mercado Asegurador,” 2018. [link](#).
- Domínguez Martínez, Pilar. “La Aptitud y Relevancia de Las Preguntas Del Cuestionario de Salud y La Valoración Del Deber de Declaración Del Riesgo En Un Seguro de Vida e Invalidez Vinculado a Un Préstamo Hipotecario. Comentario STS de 7 de Febrero de 2019 (RJ 2019, 320).” *Cuadernos de Civitas de Jurisprudencia Civil*, no. 111 (2019): 189–220. [link](#).
- Dumas, Agnès, Rodrigue Allodji, Brice Fresneau, Dominique Valteau-Couanet, Chiraz El-Fayech, Hélène Pacquement, Anne Laprie, et al. “The Right to Be Forgotten: A Change in Access to Insurance and Loans after Childhood Cancer?” *Journal of Cancer Survivorship* 11, no. 4 (August 27, 2017): 431–37. [link](#).
- Dumas, Agnès. “Access to Loan-Related Insurance for French Cancer Survivors.” *LANCET ONCOLOGY* 17, no. 10, 2020. [link](#).
- Europe, Youth Cancer. “White Paper on the Needs of Young People Living with Cancer 5 Calls to Action,” 2018. [link](#).
- Europe, Youth Cancer. “YCE,” 2019. [link](#).

- European Agency for Safety and Health at Work. “Rehabilitation and Return to Work after Cancer — Instruments and Practices,” 2018. [link](#).
- European Cancer Patient Coalition. “Factsheet on the Right to Be Forgotten in the EU National Legislations. Legal Background from France, Belgium and Luxembourg,” 2020. [link](#).
- European Commission. “Europe’s Beating Cancer Plan,” 2020. [link](#).
- Fernández, Francisca Ramón. “Transparencia y Protección de Datos Especialmente Protegidos : Genética y La Salud Desde El Punto de Vista Civil y Del Buen Gobierno.” *Diario La Ley*, no. 9281 (2018): 1–11. [link](#).
- Fernández, Francisca Ramón. “Discriminación Por Condiciones de Salud, Protección de Datos y Consumidores: Una Reflexión Tras La Reforma de La Ley General Para La Defensa de Los Consumidores y Usuarios.” *Revista de Derecho Privado (00347922)*, no. 1., 2020. [link](#).
- Gómez Álvarez, Francisco Javier. “La Protección de Los Datos de Carácter Personal Relativos a La Salud En La Jurisprudencia Del Tribunal de Justicia de La Unión Europea.” *Derecho y Salud* 27, no. Extra 1 (2017): 238–51. [link](#).
- Gómez Ligüerre, Carlos. “Conocimiento Cualificado y Declaración Del Riesgo Asegurado. De Nuevo Sobre Los Límites Del Artículo 10 de La Ley de Contrato de Seguro. Comentario a La STS de 30 de Mayo de 2018.” *Cuadernos de Civitas de Jurisprudencia Civil*, no. 109 (2019): 201–27. [link](#).
- Gómez Lozano, María del Mar. “Contratación de Seguros de Vida Vinculados a Préstamos Hipotecarios (Seguros de Amortización) (I).” *Revista de Derecho Civil* 2, no. 1, 2020. [link](#).
- Gómez Lozano, María del Mar. “Contratación de Seguros de Vida Vinculados a Préstamos Hipotecarios (Seguros de Amortización) II. El Deber de Declaración Del Riesgo. Cumplimentación Del Cuestionario de Salud.” *Revista de Derecho Civil* 2, no.. 2, 2020. [link](#).
- International Agency for Research on Cancer. *World Cancer Report: Cancer Research for Cancer Prevention*. Edited by Wild CP, Weiderpass E, and Stewart BW. *International Agency for Research on Cancer*, 2020. [link](#).
- Jiménez-Ontiveros, Emilio Vieira. “La Eficacia Horizontal de Los Derechos Fundamentales: Arbitraje y Derecho a La Tutela Judicial Efectiva.” *Anuario de Derecho Civil* 72, no. 2 (2019): 419–46. [link](#).
- Jorqui Azofra, María. “El Deber de Declaración Del Riesgo En Los Seguros de Personas: Especial Consideración a Los Datos Derivados de Pruebas Genéticas Predictivas.” *Revista Doctrinal Aranzadi Civil-Mercantil*, no. 2 (2017): 29–88. [link](#).
- L. Shapiro, Charles. “Cancer Survivorship.” *The New England Journal of Medicine* 379, no. 25. Accessed May 5, 2020. [link](#).

- Liu, Lifang, Peter O'Donnell, Richard Sullivan, Alexander Katalinic, Elizabeth Charlotte Moser, Angela de Boer, and Françoise Meunier. "Cancer in Europe: Death Sentence or Life Sentence?" *European Journal of Cancer* 65 (September 2016): 150–55. [link](#).
- Long, Michael S. "La Protección Del Tomador y Del Asegurado-Dependiente En El Seguro Privado de Dependencia." In *La Protección Del Cliente En El Mercado Asegurador*, edited by Thomson Reuters-Civitas, 1461–98, 2014. [link](#).
- López, García, and Fernando. "Mesures de Salut Pública i Estigma." *Mesures de Salut Pública i Estigma*, 2020. [link](#).
- Luengo-Fernandez, Ramon, Jose Leal, Alastair Gray, and Richard Sullivan. "Economic Burden of Cancer across the European Union: A Population-Based Cost Analysis." *The Lancet Oncology* 14, no. 12 (November 2013): 1165–74. [link](#).
- Martínez-Gijón Machuca, Pablo. "La Protección Del Asegurado En El Seguro de Asistencia Sanitaria." In *La Protección Del Cliente En El Mercado Asssegurador*, edited by Thomson Reuters-Civitas, 1419–59, 2014. [link](#).
- Mehnert, Anja. "Employment and Work-Related Issues in Cancer Survivors." *Critical Reviews in Oncology/Hematology*. Elsevier, February 1, 2011. [link](#).
- Mesnil, Marie. "What Do We Mean by the Right to Be Forgotten? An Analysis of the French Case Study from a Lawyer's Perspective." *Journal of Cancer Policy*, no. 15 (2018): 122–27. [link](#).
- Ministère de la Santé au Luxembourg. "Introduction Au Luxembourg d'un Droit à l'oubli Pour Personnes Guéries d'un Cancer," 2019. [link](#).
- Miño Vásquez, Verónica Gabriela. "El Derecho a La Intimidad de La Información Genética En El Derecho Europeo." Universidad de Sevilla, 2015. [link](#).
- Pérez Conesa, Carmen. "Seguro Vinculado a Préstamo Hipotecario. Legitimación Activa Del Asegurado-Deudor Hipotecario (STS de 5 de Abril de 2017)." *Aranzadi Civil-Mercantil*, no. 7 (2017): 127–34. [link](#).
- Plecher, H.. "Gross Domestic Product (GDP) in the European Union (EU) until 2018." Statista, 2019. [link](#).
- Pöschl, Magdalena. "La Garantía de Los Estándares de Derechos Humanos y Fundamentales Ante Las Nuevas Amenazas Que Generan Los Particulares y Los Actores Extranjeros." *Teoría y Realidad Constitucional*, no. 36 (2015): 93–130. [link](#).
- Ramiro Avilés, Miguel A, and Paulina Ramírez Carvajal. "Análisis de Las Consultas Sobre Derechos de Las Personas Con VIH Recibidas En La Clínica Legal de La Universidad de Alcalá (Abril 2018 – Marzo 2019)," 2019.[link](#).
- Ramis, Oriol, Marcel Cirera, Pau Farràs, Eulàlia Masachs, and Dolores Ruiz-Muñoz. "Millorar l'experiència Dels Supervivents de Càncer a Catalunya." Barcelona, 2014. [link](#).

- Sarazá Jimena, Rafael. “Jueces, Derechos Fundamentales y Relaciones Entre Particulares.” Universidad de la Rioja, 2006. [link](#).
- Severin Concha, Juan Pablo. “Derechos Fundamentales En El Trabajo y Derecho Internacional.” Universidad Complutense de Madrid, 2017. [link](#).
- Statista. “Insurance Industry in Luxembourg,” 2019. [link](#).
- Statista. “European Insurance Market,” 2019. [link](#).
- UNESPA. “El Sector Asegurador Español. Propuestas Para Una Nueva Legislatura (2019),” 2019. [link](#).
- UNESPA. “Informe Estamos Seguros,” 2019. [link](#).
- Ugartemendia Eceizabarrena, Juan Ignacio. “La Eficacia Entre Particulares de La Carta de Derechos Fundamentales de La Unión Europea a La Luz de La Jurisprudencia Del Tribunal de Justicia.” *Teoria y Realidad Constitucional* 39, no. 1 (2017): 361–86. [link](#).
- Uría Gavilán, Elisa. “¿Los Principios de La Carta de Derechos Fundamentales de La Unión Europea Pueden Ser Invocados En Litigios Entre Particulares? : Comentario a La Sentencia Del Tribunal de Justicia (Gran Sala) de 15 de Enero de 2014 En El Asunto C-176/12.” *Revista General de Derecho Europeo*, no. 34 (2014). [link](#).
- Vaccarella, Salvatore, Joannie Lortet-Tieulent, Rodolfo Saracci, David I. Conway, Kurt Straif, and Christopher P. Wild. *Reducing Social Inequalities in Cancer: Evidence and Priorities for Research*. International Agency for Research in Cancer, 2019. [link](#).
- Vásquez de Castro, Eduardo. “La Autonomía Del Paciente y La Protección de Datos Personales Sensibles. Especial Referencia a La Historia Clínica Electrónica.” *Revista Aranzadi de Derecho y Nuevas Tecnologías*, no. 36 (2014): 67–104. [link](#).
- Vásquez de Castro, Eduardo. “La Historia Clínica Como Fichero de Datos Personales: Responsabilidades Por Inobservancia de La Ley Orgánica de Protección de Datos En Su Gestión.” In *Derecho y Salud Como Realidades Interactivas*, 125–62, 2015. [link](#).
- Veiga Copo, Abel B. *Tratado Del Contrato de Seguro*. Thomson Reuters-Civitas, 2016. [link](#).
- Vercher Moll, Francisco Javier. “Efectos Jurídicos Del Informe Sobre La Situación Financiera y de Solvencia En Las Entidades de Seguros.” *Aranzadi Civil-Mercantil*, no. 9 (2018): 57–80. [link](#).
- World Health Organization. *WHO Report on Cancer: Setting Priorities, Investing Wisely and Providing Care for All*. Geneva: World Health Organization, 2020. [link](#).

ANNEX 1. LEGISLACIÓ

LEGISLACIÓ ESPANYOLA

Espanya. Real Decret, de 24 de juliol de 1889, pel que es publica el Codi Civil [Internet]. Gasetta de Madrid, 25 de juliol de 1889, núm.206, pp.249 a 259. Disponible en: [link](#).

Constitució Espanyola [Internet]. Butlletí Oficial de l'Estat, 29 de desembre de 1978, núm.311, pp.29313 a 29424. Disponible en: [link](#).

Espanya. Llei Orgànica 1/1982, de 5 de maig, de protecció civil del dret al honor, a la intimitat personal i familiar i a la pròpia imatge [Internet]. Butlletí Oficial de l'Estat, 14 de maig de 1982, núm.115, pp.12546 a 12548. Disponible en: [link](#).

Espanya. Llei 50/1980, de 8 d'octubre, de Contracte d'Assegurança [Internet]. Butlletí Oficial de l'Estat, 8 de octubre de 1980, núm.250, pp.23126 a 23133. Disponible en: [link](#).

Espanya. Real Decret 1971/1999, de 23 de Desembre, de procediment per al reconeixement, declaració i qualificació del grau de minusvàlua [Internet]. Butlletí Oficial de l'Estat, 26 de gener de 2000, núm.22, pp.3317 a 3410. Disponible en: [link](#).

Espanya. Real Decret Legislatiu 1/2007, de 16 de novembre, pel que s'aprova el text refós de la Llei per a la Defensa de Consumidors i Usuaris i altres lleis complementàries [Internet]. Butlletí Oficial de l'Estat, 30 de novembre de 2007, núm.287, pp.49181 a 49215. Disponible en: [link](#).

Espanya. Llei 26/2011, d'1 d'agost, d'adaptació normativa a la Convenció Internacional sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat [Internet]. Butlletí Oficial de l'Estat, 2 d'agost de 2011, núm.184, pp.87478 a 87494. Disponible en: [link](#).

Espanya. Real Decret Legislatiu 1/2013, de 29 de novembre, pel que s'aprova el Text Refós de la Llei General de drets de les persones amb discapacitat i de la seva inclusió social [Internet]. Butlletí Oficial de l'Estat, 3 de desembre de 2013, núm.289, pp.95635 a 95673. Disponible en: [link](#).

Espanya. Llei 20/2015, de 14 de juliol, d'ordenació, supervisió i solvència de les entitats asseguradores i reasseguradores [Internet]. Butlletí Oficial de l'Estat, 15 de juliol de 2015, núm.168, pp.58455 a 58611. Disponible en: [link](#).

Espanya. Llei 4/2018, d'11 de juny, per la que es modifica el text refós de la Llei General per a la Defensa dels Consumidors i Usuaris i altres lleis complementàries, aprovat pel Reial Decret Legislatiu 1/2007, de 16 de novembre [Internet]. Butlletí Oficial de l'Estat, 12 de juny de 2018, núm.142, pp.60207 a 60208. Disponible en: [link](#).

Espanya. Llei Orgànica 3/2018, de 5 de desembre, de Protecció de Dades Personals i garantia dels drets digitals [Internet]. Butlletí Oficial de l'Estat, 6 de desembre de 2018, núm.294, pp.119788 a 119857. Disponible en: [link](#).

LEGISLACIÓ FRANCESA

França. Codi de Salut Pública, de 1953 [Internet]. Diari Oficial de la República Francesa. Disponible en: [link](#).

França. Llei n°2016-41, de 26 de gener de 2016, de modernització del nostre sistema de salut [Internet]. Diari Oficial de la República Francesa, 27 de gener de 2016, núm.0022. Disponible en: [link](#).

LEGISLACIÓ BELGA

Bèlgica. Llei C-2014/11239, de 4 d'abril de 2014, sobre les assegurances [Internet]. Diari Oficial de Bèlgica, 30 d'abril de 2014, pp.35487 a 35580. Disponible en: [link](#).

Bèlgica. Llei C-2019/40839, de 4 d'abril de 2019, que modifica la Llei del 4 d'abril de 2014 sobre les assegurances i estableix un dret a l'oblit per a certes assegurances de persones [Internet]. Diari Oficial de Bèlgica, 18 d'abril de 2019, pp.39291 a 30292. Disponible en: [link](#).

LEGISLACIÓ COMUNITÀRIA

Carta dels Drets Fonamentals de la Unió Europea [Internet]. Diari Oficial de la Unió Europea C 202, 7 de juny de 2016, pp.389-405. Disponible en: [link](#).

Unió Europea. Reglament (UE) 2016/679 del Parlament Europeu i del Consell, de 27 d'abril de 2016, relatiu a la protecció de les persones físiques respecte el tractament de dades personals i a la lliure circulació d'aquestes dades i pel que es deroga la Directiva 95/46/CE (Reglament general de protecció de dades) [Internet]. Diari Oficial de la Unió Europea L 119, 4 de maig de 2016, pp.1-88. Disponible en: [link](#).

ANNEX 2. JURISPRUDÈNCIA

JURISPRUDÈNCIA ESPANYOLA

Espanya. Tribunal Constitucional (Ple). [Internet] Sentència núm.11/1981 de 8 d'abril. Disponible en: [link](#).

Espanya. Tribunal Constitucional (Sala Primera). [Internet] Sentència núm.18/1984 de 7 de febrer. Disponible en: [link](#).

Espanya. Tribunal Constitucional (Sala Segona). [Internet] Sentència núm.177/1988 de 10 d'octubre. Disponible en: [link](#).

Espanya. Tribunal Constitucional (Ple). [Internet] Sentència núm.292/2000 de 30 de novembre. Disponible en: [link](#).

Espanya. Tribunal Constitucional (Sala Primera). [Internet] Sentència núm.196/2004 de 15 de novembre. Disponible en: [link](#).

Espanya. Tribunal Constitucional (Sala Primera). [Internet] Sentència núm.58/2018 de 4 de juny. Disponible en: [link](#).

Espanya. Tribunal Suprem (Sala Civil, Secció 1^a). [Internet] Sentència núm.726/2016 de 12 de desembre. Disponible en: [link](#).

Espanya. Tribunal Suprem (Sala Civil, Secció 1^a). [Internet] Sentència núm.222/2017 de 5 d'abril. Disponible en: [link](#).

Espanya. Tribunal Suprem (Sala Civil, Secció 1^a). [Internet] Sentència núm.621/2018 de 8 de novembre. Disponible en: [link](#).

Espanya. Tribunal Suprem (Sala Civil, Secció 1^a). [Internet] Sentència núm.81/2019 de 7 de febrer. Disponible en: [link](#).

JURISPRUDÈNCIA INTERNACIONAL

Tribunal de Justícia de la Unió Europea. [Internet] Sentència de 8 d'abril de 1990, Comissió de les Comunitats Europees / República Federal d'Alemanya, C-62/90, ECLI:EU:C:1992:169. Disponible en: [link](#).

Tribunal de Justícia de la Unió Europea. [Internet] Sentència de 5 d'octubre de 1994, X / Comissió de les Comunitats Europees, C-404/92, ECLI:EU:C:1994:361. Disponible en: [link](#).

Tribunal de Justícia de la Unió Europea. [Internet] Sentència de 19 d'octubre de 2010, Seda Küçükdeveci / Swedex GmbH & Co. KG., C-555/07, ECLI:EU:C:2010:21. Disponible en: [link](#).

Tribunal de Justícia de la Unió Europea. [Internet] Sentència de 15 de gener de 2014, Association de médiation sociale / Union locale des syndicats CGT i altres, C-176/12, ECLI:EU:C:2014:2. Disponible en: [link](#).

Tribunal de Justícia de la Unió Europea. [Internet] Sentència de 13 de maig de 2014, Google Spain, S.L. i Google Inc. / Agencia Española de Protección de Datos (AEPD) i Mario Costeja González, C-131/12, ECLI:EU:C:2014:317. Disponible en: [link](#).

Tribunal de Justícia de la Unió Europea. [Internet] Sentència de 10 de setembre de 2014, Monika Kušionová / SMART Capital, a.s., C-34/13, ECLI:EU:C:2014:2189. Disponible en: [link](#).